RNDr. Vladimír Herber, CSc., Geografický ústav
Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Brno – Česká republika

OPONENTSKÝ POSUDEK
na disertační práci Mgr. Martina Hanuse:

Mapové dovednosti českých žáků: porovnání různých věkových skupin

Předložená disertační práce, o celkovém rozsahu 139 číslovaných stran, je členěna do osmi hlavních kapitol - Úvod, Mapové dovednosti, Mapové dovednosti v kurikulárních dokumentech, Metodika testování mapových dovedností, Výsledky testování mapových dovedností, Závěr, Seznam použité literatury, který obsahuje přes 100, avšak s neúplnými citacemi – nebyla dodržena zásad citování „ s knihou v ruce“. Na závěr práce jsou vloženy Přílohy , které dokumentují některé postupy použité při řešení zkoumaného tématu.
Práce je logicky rozvržena, má všechny náležitosti požadované pro práce tohoto druhu, v rešeršní část však postrádám některé stěžejní tituly věnující se geografickému vzdělávání (např. práce Lamberta a Balderstona, aj.)
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem, má vcelku zdařilou úpravu (až na grafy) a pouze menší počet formálních nedostatků, pravopisných i typografických.

Splnění cíle práce
Autor se vytýčil 4 hlavní cíle spojené s problematikou mapových dovedností a za účelem jejich naplnění si stanovil 6 výzkumných hypotéz. Cíle práce byly splněny . Disertační práce přináší řadu zajímavých a hodnotných výsledků, které vznikly vlastním bádáním autora, zkompletováním a utříděním výsledků vzniklých v rámci jeho vědecko- výzkumné činnosti (projekt GA UK) na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze.

Použité metody a postup řešení
Pro řešení disertační práce autor nejprve správně diskutuje a vymezuje mapové dovednosti a zasazuje je do systému dovedností. Další část práce je věnována výzkumu mapových dovedností v rovině projektového kurikula, a to formou srovnávací analýzy kurikulárních dokumentů 4 vybraných zemí. Asi by bylo potřeba mnohem více zdůvodnit volbu Finska a USA. Proč nebyla vybrána jiná evropská země? Dovednostmi v geografii se v Česku zabývají jiní autoři než D. Řezníčková, stejně tak americkými standardy.

Kritické výhrady a připomínky má k aplikaci statistických testů pro vyhodnocování výsledků didaktického testování mapových dovedností (viz část Připomínky a dotazy k disertační práci). Rovněž nejsou vždy graficky správně prezentovány výsledky výzkumu – např. grafy č. 2, 5, 8 vyžadují zásadní opravu osy x, popř. byly měl být použit stejný typ grafu pro totožná hodnocení v různých věkových kategoriích.

Aktuálnost zvoleného tématu a význam pro rozvoj vědního oboru

Předložená disertační práce se zabývá zkoumáním míry osvojení dovedností práce s mapou u žáků různých věkových skupin (11, 15 a 18 let), což je málo prozkoumané téma v českém prostředí

Řešené téma je velmi aktuální nejen pro rozvoj geografického vzdělávání, ale i pro pedagogickou praxi – korekci českých kurikulárních dokumentů . Hodnocená práce může být zároveň i velmi dobrým podkladem pro další studie.

Připomínky/dotazy k disertační práci

- Pokuste se vysvětlit zhoršující výsledky českých žáků v mezinárodních srovnávacích testech (PISA, TIMSS), když cílem kurikulární reformy byla mj. změn cílů vzdělávání.

- V práci postrádám provázanost mezi textem a tabulkami/obrázky/grafy. Je zbytečné vytvářet zvlášť kategorii Obrázků a další kategorií Grafů – i graf je Obrázek.

- Na úspěšnost v testu mapových dovedností (na výkon/výsledek žáka ve škole) může mít i vliv řada faktorů, mj. i učitel, jeho aprobovanost, popř. i délka praxe. Výuka zeměpisu neaprobovaným učitelem může nastat na školách s malým počtem žáků a tříd. Byli testovaní žáci vzděláváni aprobovanými učiteli zeměpisu?

- Kromě známky ze zeměpisu/geografie by bylo vhodné porovnat i celkový prospěch žáka, popř. jen známku z matematiky, což by mohlo zvýšit vypovídací hodnotu testu mapových dovedností.

- Na úspěšnost v testu mapových dovedností v kategorii 18letých může mít i vliv skutečnost, zda-li se jedná o žáky, kteří studují 8leté gymnázium, anebo se jedná o žáky kteří studují ve třídě čtyřleté gymnázia. Jaká byla skutečnost?

- Autor se v práci opírá o statistickou interpretaci grafů a případně i testů (i když tam nebyly zmíněny), avšak dle mého názoru je to provedeno poměrně nepřehledně, a také často trošku nesmyslně. Výrazy typu přijímání nulové (v textu se používá vstupní) hypotézy jsou z odborného hlediska špatně. Za větší nesmysl však považuji uvažování velikosti hladiny významnosti, za které danou hypotézu ještě zamítáme - především hodnota 0,56 (str. 111) je v praxi nepoužitelná a nic neříkající.

- Usuzovat o normálním rozdělení dat lze již z pohledu na histogram, ale pokud to není jasné přímo z něj, doporučuji použít některý z testů pro normalitu dat - například K-S test nebo S-W test. Nicméně pokud je to zřejmé, není to přímo nutné. Ale sám autor uvádí, že vrchol Gaussovy křivky je vychýlen doleva (str. 102).

- Hodnoty 120 % na ose x jsou naprostý nesmysl. Vykreslení Gaussovy křivky provádí zřejmě přímo statistický software nezávisle na tom, zda jsou data rozdělena normálně nebo nikoliv.

Závěrečné hodnocení

Disertační práce Mgr. Martina Hanuse představuje ucelený elaborát rozvíjející téma mapových dovedností z pohledu geografa.

Téma práce je aktuální, autor používá metody a nástroje relevantní vůči zvolenému tématu. Disertant při řešení práce využil kombinace několika metod, od „terénního“ sběru dat, až statistické zpracování a interpretaci původních dat, při čemž prokázal ovládnutí výzkumných pracovních metod. Výsledky práce jsou původní a představují zajímavý příspěvek k současnému výzkumu geografického vzdělávání.

Při zpracování disertační práce autor prokázal tvořivé schopnosti, způsobilost pro samostatnou vědeckou práci a praktické dovednosti, přinesl rovněž řadu poznatků využitelných jak ve vědním oboru, tak i ve pedagogické praxi..

I přes uvedené připomínky hodnotím práci velmi pozitivně. Práce splňuje odborné požadavky kladené na disertační práce ve studijním programu Obecné otázky geografie.

Na základě uvedeného hodnocení doporučuji práci přijmout a po úspěšné obhajobě navrhuji udělit akademický titul „philosophiea doctor“ („Ph.D.“).

Brno, září 2012 RNDr. Vladimír Herber, CSc.